

Φιλοσοφία της Σωματικής Αγωγής

Έχει το μάθημα της Σχολικής Σωματικής Αγωγής μορφωτική αξία;
Η αμφισημία της γνώσης του πως και η κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την
παιδεία και την μόρφωση

Η «Γνώση του Πως»

Υπάρχει μια αμφισημία στον όρο «γνώση του πως». Λέμε για παράδειγμα:

- Γνωρίζω **πως** λειτουργούν οι μύες μου
- Γνωρίζω **πως** λειτουργώ κάτω από συνθήκες πίεσης

Εκφράζουν τα δύο «γνωρίζω πως» το ίδιο πράγμα?

Η «Γνώση του Πως»

Ο Franklin (1981) θεωρεί ότι από αυτό το παράδειγμα συνάγεται ότι ο διαχωρισμός μεταξύ θεωρητικής και πρακτικής γνώσης μπορεί «... να μην είναι το **τι ενάντια στο πώς**, αλλά να εκφράζεται με ένα ρήμα που αφορά το πεπερασμένο (λειτουργώ) ενάντια σε ένα ρήμα που αφορά το συνεχές (για να λειτουργώ)

Η «Γνώση του Πως»

Ο Franklin (1981) επισημαίνει ότι η πρακτική γνώση αποτελείται κατά κύριο λόγο μάλλον από «γνώσεις του πως» αλλά αυτό το «πώς» καλύπτει μια ποικιλία από περιπτώσεις στις οποίες δύο συνθήκες είναι βασικές: 1) Η γνώση των αρχών που εφαρμόζονται στις δεξιότητες και 2) η πραγματική σωματική ή νοητική ικανότητα άσκησης μιας δεξιότητας.

Η «Γνώση του Πως»

Το πρόβλημα μας λέει ο Franklin είναι ότι αυτές οι δύο συνθήκες δεν ικανοποιούνται πάντα, όπως θα φανεί στα παρακάτω παραδείγματα.

Η «Γνώση του Πως»

Ένας άνθρωπος γνωρίζει **πως να μιλάει την γλώσσα του** ως νοητική ικανότητα. Δηλαδή με την δεύτερη συνθήκη και όχι με την πρώτη

- 1) Η γνώση των αρχών που εφαρμόζονται στις δεξιότητες και
- 2) η πραγματική σωματική ή νοητική ικανότητα άσκησης μιας δεξιότητας.

Η «Γνώση του Πως»

Ένας κολυμβητής μένει παραπληγικός. Εξακολουθεί να γνωρίζει **κολύμπι** ως γνώση των αρχών που εφαρμόζονται. Δηλαδή με την πρώτη συνθήκη και όχι με την δεύτερη

- 1) Η γνώση των αρχών που εφαρμόζονται στις δεξιότητες και
- 2) η πραγματική σωματική ή νοητική ικανότητα άσκησης μιας δεξιότητας.

Η «Γνώση του Πως»

Ένας οδηγός αυτοκινήτου γνωρίζει πως να οδηγεί με βάση ποιες συνθήκες. Στην βάση των δύο προηγούμενων παραδειγμάτων δεν είναι ξεκάθαρο με ποιες συνθήκες γνωρίζει «πώς» να οδηγεί.

- 1) Η γνώση των αρχών που εφαρμόζονται στις δεξιότητες και
- 2) η πραγματική σωματική ή νοητική ικανότητα άσκησης μιας δεξιότητας.

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Σύμφωνα με την κεντρική αρχή αυτού του υποδείγματος, η παιδεία και η μόρφωση θεωρείται μια αναζήτηση γνώσης που καθορίζεται «... αντικειμενικά από το εύρος, τη δομή και το περιεχόμενο της ίδιας μορφής της γνώσης...» και αφορά την ανάπτυξη του νου με «... ορθολογική γνώση, ανεξαρτήτως της μορφής που αυτή έχει» (Hirst, 1974, σ. 31-43).

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Τα βασικά στοιχεία αυτής της φιλελεύθερης αντίληψης για την παιδεία συνίστανται στο ότι οι μαθητές για να μορφωθούν θα πρέπει να εμπλακούν σε επτά κύριους τομείς της γνώσης (1) Προτάσεις της τυπικής λογικής και των μαθηματικών. 2) Προτάσεις των φυσικών επιστημών 3) Γνώση του εαυτού και των συνανθρώπων 4) Ηθικές κρίσεις 5) Αισθητική εμπειρία 6) Γνώση του θείου 7) Φιλοσοφική γνώση.) που διαμορφώνουν το νου τους και μπορούν να διακριθούν ξεκάθαρα διότι συνδέονται με την λογική και όχι με την εμπειρία.

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Στο ίδιο μήκος κύματος ο Peters (1966), περιγράφοντας τις μορφωτικά αξιόλογες δραστηριότητες ουσιαστικά χαρακτήρισε το περιεχόμενο των σπορ και των παιχνιδιών ως «ικανότητα να εκτελέσεις ένα κόλπο», κάτι που έχει περιορισμένη μορφωτική χρήση.

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Τρεις δυνατότητες έχουν οι γυμναστές/τριες έναντι αυτού του υποδείγματος:

- 1) Να συμφωνήσουν στο ότι δεν υπάρχει καμία μορφωτική αξία στις σωματικές δραστηριότητες της Σ.Α.
- 2) Να προσπαθήσουν να εναρμονίσουν την Σ.Α., με το υπόδειγμα
- 3) Να θεωρήσουν μερικώς ή ολοκληρωτικά εσφαλμένο το υπόδειγμα

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

1. Η πρώτη δυνατότητα είναι επιζήμια για την Σ.Α.
2. Η δεύτερη έγινε δημοφιλής τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 καθώς δινόταν η εντύπωση ότι μπορούσε να δικαιολογήσει κάποιες ή όλες τις δραστηριότητες της Σ.Α., ως ηθική ή αισθητική εκπαίδευση
3. Η τρίτη είναι η επικρατούσα τις μέρες μας

Αλλά με ποια επιχειρήματα;

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Ο McNamee (2005) θεωρεί ότι ένα πιο χρήσιμο σημείο αφετηρίας για την αντίκρουση του φιλελεύθερου υποδείγματος είναι να αμφισβητήσει τους ισχυρισμούς που έκανε ο Peter για τη «σοβαρότητα» που χρησιμοποιεί για να διαφοροποιήσει τη γνώση που θεωρείται ότι έχει μορφωτική αξία έναντι εκείνης που δεν έχει.

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Ο McNamee (2005) θεωρεί ότι:

... το τι γνωρίζει κάποιος πρέπει να χαρακτηρίζει τον τρόπο με τον οποίο δρα στον κόσμο, συνεπώς, όπως και οι καθηγητές Σ.Α., είναι καθήκον τους να στρέφουν τα παιδιά σε πρότυπα δραστηριότητας και εμπλοκής με κοινωνικές πρακτικές όπως το χόκεϊ και το μπάσκετ. Και αυτό γιατί...

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

... προβάλλουμε στους μαθητές τη σημαντική αθλητική κληρονομιά του πολιτισμού μας, ώστε και να μπορέσουν να απολαύσουν τις χαρές και τις απογοητεύσεις τους και να γνωρίσουν τις πτυχές του πολιτισμού που δημιουργούν αθλητικές πρακτικές (κανένας άλλωστε δεν θα αρνιόταν την τεράστια σημασία τους στις σύγχρονες κοινωνίες).

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Αυτή η θέση είναι επηρεασμένη από την προσέγγιση της φιλοσοφίας του MacIntyre (2007), και αφορά τις «κοινωνικές πρακτικές» και «κουλτούρες / παραδόσεις». Τέτοιες θέσεις ουσιαστικά αποκλείουν την αναγνώριση των οικουμενικών και/ή αντικειμενικών «μορφών γνώσης». Ας ξεκινήσουμε από το δεύτερο

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

Υποστηρίχτηκε από τον Hirst ότι «... η θεωρητική γνώση είναι το μοναδικό είδος γνώσης για την επίτευξη μιας έλλογης πρακτικής της καλής ζωής».

Με άλλα λόγια διδάσκοντας θεωρητικές γνώσεις το κάθε παιδί μαθαίνει να λύνει έλλογα τα πρακτικά του προβλήματα στο δεδομένο καθημερινό σωματικό, προσωπικό και κοινωνικό περιβάλλον. Αυτό όμως τι σημαίνει;

- ότι η θεωρητική γνώση συμβάλλει στην ανάπτυξη του ορθολογισμού ή
- ότι εμπλέκεται στον ορθολογικό συλλογισμό

Κριτική της φιλελεύθερης θεωρίας για την παιδεία και την μόρφωση

- Αν η θεωρητική γνώση συμβάλλει στην ανάπτυξη του ορθολογισμού και οι δραστηριότητες της Σ.Α. συμβάλλουν. Με άλλα λόγια ο πρακτικός συλλογισμός είναι ένα έλλογος συλλογισμός και όχι μια αυτοματοποιημένη ενέργεια
- Αν η θεωρητική γνώση εμπλέκεται στην ανάπτυξη του ορθολογισμού δεν είναι ξεκάθαρο τι δεν εμπλέκεται και γιατί

Πρακτική συλλογιστική

Για τον Αριστοτέλη ο πρακτικός συλλογισμός αφορά το υποκείμενο που δρα υπακούοντας σε γενικούς κανόνες, όπως η θεωρητική συλλογιστική, και πρέπει να προσαρμοστεί σε λογικά δεδομένα.

Πρακτική συλλογιστική

Ο πρακτικός συλλογισμός έχει αξία μόνο αν το συμπέρασμα ακολουθεί τις προκείμενες προτάσεις, που συνήθως παίρνουν την ακόλουθη μορφή:

- 1) Μια σημαντική προκείμενη πρόταση που εκφράζει κάποιο σκοπό, προορισμό, πρόθεση, επιθυμία κ.λπ.
- 2) Μια λιγότερο σημαντική προκείμενη πρόταση που θέτει το μέσο για να επιτευχθεί ο σκοπός.
- 3) Ένα πρακτικό συμπέρασμα που πρέπει να επαληθευτεί για να επιτευχθεί ο σκοπός.

Πρακτική συλλογιστική

Ο Carr (1981b) εκκινεί με τον ισχυρισμό ότι φαντάζει λογικό να υποθέσουμε πως η σωματική ικανότητα πρέπει να είναι βασική προϋπόθεση του «γνωρίζοντας πώς».

Παράδοξες περιγραφές, όπως αυτή της ηλικιωμένης δασκάλας πιάνου που έχει αρθριτικά και «γνωρίζει πώς» να κάνει αυτό που δεν μπορούν να εκτελέσουν τα χέρια της, έχουν σημασία, επειδή το να «γνωρίζεις πώς» να κάνεις κάτι, όπως να παίξεις πιάνο, προϋποθέτει ότι κάποιος θα έπρεπε κάποτε να κατέχει τη σωματική ικανότητα και έτσι η παρούσα κατοχή της ικανότητας δεν φαίνεται να είναι απαραίτητη.

Πρακτική συλλογιστική

Η γνώση του πως είναι πιο σύνθετη από την σωματική ικανότητα.

Μια **απλή κίνηση** μπορεί να είναι απλή σωματική ικανότητα (π.χ. σηκώνω το χέρι μου)

Μια **σύνθετη κίνηση** όμως, όπως η reverse τρίπλα στο μπάσκετ είναι κάτι περισσότερο από σωματική ικανότητα.

Είναι μια ευφυής επιτέλεση έμπληη ορθολογισμού

Αντί επιλόγου

Το μάθημα της Σ.Α. στο σχολείο

- Εκπαίδευση **σχετικά** για την κίνηση
- Εκπαίδευση **μέσω** της κίνησης
- Εκπαίδευση **εντός** της κίνησης